

OBSAH

PŘEDMLUVA

9

1. CHARAKTERISTIKA A DRUHY DERIVÁTŮ 13

1.1 EKONOMICKÝ, PRÁVNÍ A ÚČETNÍ ASPEKT VYMEZENÍ DERIVÁTŮ	13
1.1.1 EKONOMICKÁ PODSTATA DERIVÁTŮ	14
1.1.2 PRÁVNÍ VYMEZENÍ DERIVÁTŮ	21
1.1.3 ÚČETNÍ VYMEZENÍ DERIVÁTŮ	28
1.2 STRUKTURA DERIVÁTŮ	34
1.2.1 DERIVÁTY PODLE DRUHU RIZIKA A PODKLADOVÉHO INSTRUMENTU	35
1.2.2 DERIVÁTY PODLE CHARAKTERU PRÁVA	37
1.2.3 DERIVÁTY PODLE FORMY OBCHODOVÁNÍ.....	39
1.2.4 DERIVÁTY PODLE DOBY SPLATNOSTI	39
1.2.5 DERIVÁTY PODLE MOTIVU VYUŽITÍ	40
1.3 METODOLOGIE STATISTICKÉHO VYKAZOVÁNÍ DERIVÁTŮ	41
1.3.1 VYJADŘOVÁNÍ VELIKOSTI DERIVÁTOVÝCH OBCHODŮ.....	41
1.3.2 ČASOVÉ HLEDISKO PŘI STATISTICKÉM VYKAZOVÁNÍ.....	44

2. FORWARD RATE AGREEMENT.....45

2.1 PODSTATA FRA	45
2.1.1 SUBJEKTY SJEDNÁVAJÍCÍ FRA	46
2.1.2 FRA-OBDOBÍ.....	48
2.1.3 NOMINÁLNÍ HODNOTA FRA	49
2.1.4 MĚNA FRA	49
2.1.5 REFERENČNÍ ÚROKOVÁ SAZBA	49
2.2 PODSTATA PLNĚNÍ Z FRA A JEHO VYUŽITÍ	50
2.2.1 VYPOŘÁDÁNÍ FRA KONTRAKTŮ	50
2.2.2 ODVOZENÍ VÝŠE PLNĚNÍ Z FRA	51
2.3 OHODNOCOVÁNÍ A OCEŇOVÁNÍ FRA	52
2.3.1 HODNOTA A CENA PEVNÝCH DERIVÁTOVÝCH KONTRAKTŮ	52
2.3.2 VYMEZENÍ PODMÍNEK DOKONALÉHO TRHU	53
2.3.3 PRINCIP URČENÍ VÝŠE ROVNOVÁŽNÉ FRA-SAZBY	54
2.3.4 PRINCIP STANOVENÍ HODNOTY FRA	57
2.4 MOŽNOSTI VYUŽITÍ FRA	60

3. SWAPY 63

3.1 INSTRUMENTY PŘEDCHÁZEJÍCÍ SWAPŮM	63
3.1.2 PARALLEL LOAN	63
3.1.3 BACK-TO-BACK LOAN	65
3.2 ANALÝZA TRENDŮ NA SWAPOVÉM TRHU.....	67
3.2.2 STRUKTURA ÚČASTNÍKŮ TRHU A JEJÍ VÝVOJ	67
3.3 CHARAKTERISTIKA SWAPŮ A PŘEHLED JEJICH ZÁKLADNÍCH DRUHŮ.....	70
3.4 ÚROKOVÉ SWAPY	72
3.4.2 KUPÓNOVÉ SWAPY	72
3.4.3 BAZICKÉ SWAPY	73
3.5 MĚNOVÉ SWAPY	74
3.6 AKCIOVÉ SWAPY	76
3.7 KOMODITNÍ SWAPY	76
3.8 ZVLÁŠTNÍ DRUHY SWAPŮ	77
3.8.2 KOKTEJLOVÉ SWAPY (COCKTAIL SWAPS, MULTI LEG SWAPS).....	77
3.8.3 REVOLVING SWAP FACILITIES	79
3.8.4 FORWARDOVÉ SWAPY	79
3.8.5 ZERO BOND SWAPS.....	80
3.8.6 AMORTIZAČNÍ SWAPY	81
3.9 OCEŇOVÁNÍ A OHODNOCOVÁNÍ SWAPŮ.....	82
3.9.2 CENA ÚROKOVÉHO SWAPU.....	82
3.9.3 HODNOTA SWAPU	85
3.10 MOŽNOSTI VYUŽITÍ SWAPŮ.....	85
3.10.2 ZAJIŠTĚNÍ PROTI ÚROKOVÉMU A MĚNOVÉMU RIZIKU	86
3.10.3 SPEKULACE	91
3.10.4 SNÍŽENÍ NÁKLADŮ NA ZÍSKÁNÍ KAPITÁLU	91
3.10.5 DOSAŽENÍ DODATEČNÝCH ÚROKOVÝCH VÝNOSŮ	95
3.11 MOŽNOSTI PŘEDČASNÉHO ZRUŠENÍ SWAPU	95
3.11.2 UZAVŘENÍ POZICE PROSTŘEDNICTVÍM SWAPU OPAČNÉHO.....	95
3.11.3 PRODEJ SWAPU NA SEKUNDÁRNÍM TRHU.....	96
3.11.4 JEDNOSTRANNÉ ZRUŠENÍ SWAPU	97
3.12 NĚKTERÉ PRÁVNÍ ASPEKTY SWAPOVÝCH KONTRAKTŮ	97
3.12.2 SWAPOVÉ SMLOUVY	97
3.12.3 UZAVÍRACÍ ZAPOČTENÍ	98

4. SYSTÉM OBCHODOVÁNÍ BURZOVNÍCH DERIVÁTŮ..... 101

4.1 DERIVÁTOVÉ BURZY	101
4.1.1 ČLENSTVÍ NA DERIVÁTOVÉ BURZE	102
4.2 SUBJEKTY BURZOVNÍCH DERIVÁTOVÝCH OBCHODŮ	104
4.3 CLEARINGOVÝ DŮM A JEHO FUNKCE V BURZOVNÍCH OBCHODECH.....	107
4.3.1 DRUHY ČLENSTVÍ V CLEARINGOVÉM DOMU.....	107
4.3.2 MODELÝ ZAČLENĚNÍ CLEARINGOVÝCH DOMŮ	110
4.3.3 GARANCE SPLNĚNÍ SJEDNANÝCH OBCHODŮ	111
4.3.4 TRENDY V OBLASTI CLEARINGOVÝCH DOMŮ	113

4.4 PRŮBĚH BURZOVNÍCH DERIVÁTOVÝCH KONTRAKTŮ	114
4.4.1 MARŽOVÝ SYSTÉM FUTURES OBCHODŮ.....	115
4.4.2 PRINCIP ODVOZENÍ VÝŠE MARŽÍ U FUTURES	116
4.4.3 MARŽOVÝ SYSTÉM U BURZOVNÍCH OPCÍ	118
4.4.4 FORMA POČÁTEČNÍ MARŽE.....	121
4.4.5 HRUBÉ VS. ČISTÉ MARŽE	122
4.4.5 HRUBÉ VS. ČISTÉ MARŽE	123
4.4.6 MODIFIKACE MARŽOVÝCH SYSTÉMŮ	124
4.4.7 ZHODNOCENÍ MARŽOVÝCH SYSTÉMŮ.....	126
4.4.8 DENNÍ CENOVÉ LIMITY	128
4.4.9 PRINCIP DENNÍHO VYROVNÁVÁNÍ ZISKŮ A ZTRÁT	131

5. FINANCIAL FUTURES 133

5.1 DŮVODY VZNIKU A VÝZNAM FUTURES TRHŮ	133
5.2 HISTORIE FUTURES TRHŮ	133
5.3 ANALÝZA VÝVOJE FUTURES TRHU	135
5.4 DEFINICE FINANCIAL FUTURES	142
5.4.1 FUTURES JAKO BURZOVNÍ KONTRAKT	142
5.4.2 SUBJEKTY FUTURES KONTRAKTŮ	143
5.4.3 SPLATNOST FUTURES KONTRAKTŮ	144
5.4.4 VELIKOST FUTURES KONTRAKTŮ	144
5.4.5 DRUHY BAZICKÝCH INSTRUMENTŮ	145
5.4.6 CENA FUTURES KONTRAKTŮ	145
5.5 PRŮBĚH FUTURES KONTRAKTU	147
5.5.1 VYROVNÁNÍ POZICE PROSTŘEDNICTVÍM POZICE ZRCADLOVÉ	148
5.5.2 VYPOŘÁDÁNÍ KONTRAKTU V DOBĚ SPLATNOSTI	148
5.6 OČEŇOVÁNÍ FUTURES KONTRAKTŮ	153
5.6.1 OČEŇOVÁNÍ FUTURES KONTRAKTŮ NA CARRYABLE ASSETS	154
5.6.2 VZTAH FUTURES CEN A OČEKÁVANÝCH BUDOUCÍCH SPOTOVÝCH CEN	163
5.6.3 BÁZE	171
5.7 DRUHY FUTURES	172
5.7.1 DLOUHODOBÉ ÚROKOVÉ FUTURES	173
5.7.2 KRÁTKODOBÉ ÚROKOVÉ FUTURES	179
5.7.3 MOŽNOSTI VYUŽITÍ ÚROKOVÝCH FUTURES	180
5.7.4 AKCIOVÉ FUTURES	183
5.7.5 MOŽNOSTI VYUŽITÍ AKCIOVÝCH FUTURES	184
5.7.6 MĚNOVÉ FUTURES	186

6. OPCE	189
6.1 ANALÝZA TRENDŮ NA OPČNÍM TRHU.....	189
6.2 CHARAKTERISTIKA OPCÍ.....	193
6.3 ZÁKLADNÍ OPČNÍ POZICE.....	194
6.3.2 KOUPE KUPNÍ OPCE - LONG CALL	194
6.3.3 PRODEJ KUPNÍ OPCE - SHORT CALL	196
6.3.4 KOUPE PRODEJNÍ OPCE - LONG PUT	197
6.3.5 PRODEJ PRODEJNÍ OPCE - SHORT PUT	198
6.4 KOMBINACE ZÁKLADNÍCH OPČNÍCH POZIC	199
6.4.2 SYNTHETIC FORWARD	199
6.4.3 STRADDLE.....	202
6.4.4 STRANGLE.....	204
6.4.5 SPREAD	207
6.5 OCEŇOVÁNÍ A OHODNOCOVÁNÍ OPCÍ	211
6.5.2 VNITŘNÍ HODNOTA OPCE.....	211
6.5.3 ČASOVÁ HODNOTA OPCE.....	213
6.5.4 MODEL Y OCEŇOVÁNÍ OPCÍ.....	216
6.5.5 VLIV ZMĚNY FAKTORŮ NA OPČNÍ PRÉMII - ŘECKÉ PROMĚNNÉ	217
6.5.6 MEZE OPČNÍCH PRÉMII	219
6.5.7 MEZE PUT OPCÍ	221
6.5.8 PUT-CALL PARITA	223
6.6 MOŽNOSTI VYUŽITÍ OPCÍ.....	224
7. JINÉ OPČNÍ DERIVÁTY	227
7.1 CAP.....	227
7.1.1 CAP PRÉMIE	230
7.1.2 VYUŽITÍ CAP	231
7.2 FLOOR	234
7.2.1 VYUŽITÍ FLOOR.....	234
7.3 COLLAR	235
7.3.1 VYUŽITÍ COLLAR.....	236
7.3.2 ZVLÁŠTNÍ VARIANTY COLLAR.....	237
7.4 VÝHODY CAPS, FLOORS A COLLARS.....	239
7.5 OPČNÍ LISTY.....	239
7.5.1 CHARAKTERISTIKA OPČNÍCH LISTŮ	239
7.5.2 SROVNÁNÍ OPČNÍCH LISTŮ A OPCÍ	240
7.5.3 OPČNÍ LISTY NA AKCIE.....	241
7.5.4 CENA OPČNÍHO LISTU, ÁŽIO A OPČNÍ PRÉMIE.....	241
7.5.5 PÁKOVÝ EFEKT	242
7.5.6 VÝHODY A NEVÝHODY OPČNÍCH LISTŮ NA AKCIE	243
7.5.7 DALŠÍ DRUHY OPČNÍCH LISTŮ	244
7.6 SWAPTION.....	244
7.6.1 VYUŽITÍ SWAPTION	245
7.7 EXOTICKÉ OPCE	247

7.7.1	MODIFIKACE STANDARDNÍCH OPCÍ	248
7.7.2	OPCE VÁZANÉ NA VÝVOJ CENY BAZICKÉHO INSTRUMENTU	249
7.7.3	OPCE VÁZANÉ NA KORELACI VÍCE FAKTORŮ	251

8. KREDITNÍ DERIVÁTY 253

8.1	CREDIT DEFAULT SWAP.....	253
8.2	TOTAL RETURN SWAP	254
8.3	SPREAD OPTION	255

9. ÚČETNICTVÍ DERIVÁTŮ.....257

9.1	PRŮBĚH ÚČETNÍHO ZOBRAZENÍ DERIVÁTŮ	258
9.1.1	PRVOTNÍ ZACHYCENÍ V DOBĚ SJEDNÁNÍ DERIVÁTU	258
9.1.2	ÚČETNÍ ZOBRAZENÍ V PRŮBĚHU DOBY DO SPLATNOSTI DERIVÁTU	259
9.1.3	UKONČENÍ DERIVÁTOVÉHO KONTRAKTU	261
9.2	PŘÍKLADY ÚČTOVÁNÍ VYBRANÝCH DERIVÁTŮ	262
9.2.1	POSTUP ÚČTOVÁNÍ DEVIZOVÉHO FORWARDU	262
9.2.2	POSTUP ÚČTOVÁNÍ FRA	265
9.2.3	POSTUP ÚČTOVÁNÍ ÚROKOVÝCH SWAPŮ	268
9.2.4	POSTUP ÚČTOVÁNÍ OPCÍ	273

SLOVNÍČEK 279

LITERATURA.....293